

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Брой 4.

ПРИЯТЕЉ

Год. I.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Лист овај излази као додатак к Школском Листу сваког месеца едаред; Стој 1 Ф. 20. и. на целу год. а на по год. 60 новчића.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Бой ромих

(гимнастичка игра за друштво).

Сви се договоре на коју ће ногу рамати, па дигну ову у вис, а на другој прекрстивши руке на прса скакућу, па ударају едан другога раменом о раме и гледе да оборе. И овде се узме пар и пар. Нис слободно ударати ни у прса ни у леђа, но само у раме. У овој игри не вреди само снага него и вештина; како ко уме измаћи се од ударца, те тим довести онога, кад оће највећма да удари, да промашећи сам падне; исто овако уме да превара и натрчавало, кад натрчавши место да удари варне, а онај надајући се јаком ударцу, па спремајући на још јачи одпор, у онај мах изгуби вагу и падне.

Игра се на пољу, на трави или на песку. Могу се погодити, да на добивени знак сви промену ноге. Могу се погодити да двоје на едног иду, онда мора овај врло вешт бити, и мора се само чувати, да недође на среду, да га не ударе обоица на едаред.

ВученѢ шаке

(гимнастичка игра за парове).

Пар и пар окрене се едно другом, наслоне десну стопу едну низ друго тако, да где е едног пета тамо су другог

прсти. Онда се ухвате десним шакама, па свак себи вуче, колко може, док едан другога не надвуче. — После се чини исто ово левом руком; онда се наслоне левим ногама. После пружи едан десну други леви руку, и вуку се. Најпосле пружи онај десну, овај леву.

БацанѢ ногама

(гимнастичка игра за самце).

Стави комадић даске ил дрвета међу обе стопе, и онда покушај тако скочити, да у онај мах кад скочиш и то парче даске што више можеш у вис стопама бацниш. Покушај ово сваки дан по неколико реда, док не узможеш то парче даске више главе бацити.

Слепа мува

(Погађачка игра.)

Сва деца како на когта коцка падне, стану у ред едан другом за леђа. Први е слепа мува. Онај изалеђа поклопи му шаком очи не гњечећи, али да ништа не види. Едан од другога изађе из кола и дрине слепу муву за нос, за браду, и на питањѢ мувино: ко ме дира? мора дирало одговорити изврнутим гласом, а мува погађа ко е то; ако не погоди од едared онда излази други и дира муву, док не погоди, а онда е оно мува, и стае на место муве, а други из реда вата га за очи, а бивша мува и ватало иду натраг.

Решеня на езибословне игре у бр. 3.

I. 1,) д (добро). 2, з (земля). 3, в (вѣло). 4, ж (живѣте). 5, љ (люди). 6, м (мислѣте). 7, т (тврдо). 8, ѡ и ѡ̄ зауставе ил врате ко-нѢ и волове. 9, њ (дебело ер). 10, њ (танко ер). 11, п (покой). 12, ч (черв). ♡ (пси).

II. 1) Ана, Аца, Аѣа.

2) Дуд, боб, кук, шаш, тат, жеж, жиж, люл, пип, циц, чуч, дяд, дед, и двосложне: ја, око, оро, имали још?

3) Сир, бор, кос, вез, сан, мач, дух, рад, раж, ром, пар, ђуп, ђуд, тук, трк, код, вис, вас, ваш, бок, со, лав, рак, дан, див, и дво-сложне рото, имали још која?

4) Баба, гага, папа, дада, тата, мама, саса, мала, нана, ово, жеже, куку и леле, имали још која?

5) Кока Васа, шака, жика, жила, Мата, Раша, Мара, и друге.

6) А, У, Жи, Пе, Те, Ге, По, До, Да, Ма, На, Та, Ша, Мо, Ми, Не, Ра, Мари, Дани;

Ша, То, Да, Пе Те, Вп, Ма, Мо, Ми, Не, Ра, на, А, На, Ни, Ша, Та, Ле, Ста, са, Со, ва, ве, И, У, Та, Ђо, Ра, Ђу, Ђи, Пе, Ма, Са, Ко, Рай, Ран, Мар, Жар, Мир, Зор, Здрав Стан, Душ, Милен, Цвет, Стој, Влай, Гой.

Црвенкапа.

(Игра за залог.)

Сви играчи седну у коло. Сваки добије друго име; једно е црвенкапа, други зеленкапа, један белокапа, други црнокапа, један модрокапа, други жутокапа, и тако их има и мркокапа и златокапа, и дрвенкапа и другчине. Онда бацају једну мараму један на другог, сваки гледа да баши на онога који не пази, како би га преварао, да мора дати залог. Нп. Жутокапа не пази; онај, у којга е марама види га, да не пази, али се чини да не види, па гледећи, на друге баши мараму на њга викнувши: жутокапа. Одма од часа мора овај изазвани одговорити: Шта? ја? а онај који е башио мараму мора рећи: да, ти. Одма затим баца опет овај мараму на другог говорећи: не ја већ нп. Мркокапа, или други који не пазн, па и тај исто тако пита, и онај који му е башио одговара, а он баца далџ. Ко одма од часа не одговори, дае залог. Што се брже игра, то е игра живља, и веселија ер се ништа друго не чуе, него само: н-капа, шта, ја, да, ти, не ја, већ н-капа.

Рачунске игре.

Како може бити 2×8 само 13?

Како ћеш написати 1000 без 0?

Кад се од 10 одузме 10 не остане ништа; али ја ћу начинити, кад од 10 одузнем 10 остане 20, ко ће у опкладу.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Загонетке.

Која је глава без носа ?

Који пето нема кресте ?

Које су најпапетнији люди ?

Један ме носи, двојица вуку, а троица прате, докле нестане ?

Ко је тим бољи што је пакоснији ?

Лежи црна квочка на ватреној јаји ?

Која је вода најшира а најплића ?

Док ме чуваш ја сам ти сватко и свашто, а кад ми леђа одереш, нико и ништа ?

Шта неможе нико приповедати ?

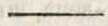
Шта жеже а ладно је ?

Решеня Рачунских игри и Загонетака из бр. 3.

РАЧУНСКЕ ИГРЕ : 1.) МД. или љФ. 2.) Настави римско VI. и IV па ће бити XI. 3.) Тай има ускупа 60 година. Као дете превео е 10; као младић и момак 15; као оженџи човек 30 година.

II. ЗАГОНЕТКЕ. 1.) Муамедовци. 2.) Јабуку. 3.) Крушку. 4.) Паприка. 5.) Соко. 6.) Врана. 7.) Јасен дрво. 8.) Јечам. 9.) Сребро. 10.) Креч.

Н А У К Е.

Свете Речи.

IV.

БОГ НЕ ПЛАЋА СВАКЕ СУБОТЕ.

Богъ свдитель праведенъ, и Богъ е праведанъ судия. крѣпокъ, и долготерпѣливъ, и и якъ, и дуго трпи, и

НЕ ГНѢВЪ НАБОДАИ НА ВСАКЪ ДЕНЬ. НИЕ СВАКІЙ ДАНЪ ГОТОВЪ НА ГНѢВЪ.
(Ѹ. 7. ст. 12.)

Кадъ ко учини какво зло, на му прође, као безъ казне Божіе, а он мисли, да му е већ и опроштено, а не зна, да е Богъ само трпљивъ, те чека, да се човек, поправи. Ако се кашто и чини да Богъ не казни, опетъ зато Богъ никома дужан не остаје; еръ ако и ние свакій данъ готовъ на гнѣвъ, опетъ зато, као праведанъ судія, плаћа.

Богъ не суди сваки осми дан. Богъ је спор, али је достижан.

VII.

ПРЕКО МЈЕРЕ НИКАКВА ДОБРА НИЈЕ.

*

МЕДЪ СВѢРЪТЪ ГАДЪ УМѢРЕННУ Кадъ наѣшь медъ, еди га да не како пресищенъ изелюши. умѣрено, да се не обѣдеш и не поблюешь.
(Пр. Сол. гл. 25. ст. 16.)

Ако е што и тако слатко као медъ, опетъ е само до мере добро; преко мере ние ни најслаба стваръ сладка, ни најбоља стваръ добра.

Не откини прст при меду. Ако је мед и сладак, ма не ваља прст угризати.

* *

ДѢЛАТЕЛЬ ПІАНИВЫЙ НЕ БѢДѢТЪ Піяница посленикъ не обогатѣ.
КОГАТЪ. (Ср. гл. 19. ст. 1.)

Ма колико ко вреданъ био и радно, ако е піяница, не може се обогатити. Піяница прво троши много на пића, друго піянь у радно време не доспева на радно.

* * *

НЕВИННО БІНО, УКОРИЗНЕННО ЖЕ Вино е невинно, алъ пиянство заслужуе укоръ, и свакій, кой се преда томе, неће никадъ стећи памети.
ПІАНТСТВО: И ВСАКЪ ПРЕКЫВАЛЪ ВЪЗНЕМЪ, НЕ БѢДѢТЪ ПРЕМЪДЪ. (Пр. Сол. гл. 20. ст. 1.)

Вино и мудрога побудали, кадъ га преко мере пие.

* * * *

НЕ БѢДИ ВИНОПІЦА, НИЖЕ ПРИЛАГАЙСЯ КЪ СЛОЖЕНІЕМЪ И КЪ ПОВАПІЕМЪ МАСЪ: ВСАКЪ КО ПІАНИЦА И КЛѢДНИКЪ, ШЕНИЦАДѢТЪ, И ОКЛЕЧЕТСЯ ВЪ РАЗДАРИНАА, И ВЪ РЪКИЦАБСАКЪ СОЛИБЫЙ. (Пр. Сол. гл. 23. ст. 20 и 21.)

Не буди піяница ни изелица; еръ свакій ће піяница и блудникъ осяромашити, подеранъ ићи, и свакій ће лѣпшваць рите носити.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Не валя преко мере ни ести, ни пити, ни спавати, не валя преко мере ништа.

* * * * *

КомѢ горе; комѢ молба; комѢ сѢдобе; комѢ гврести и сбары; комѢ сокрѢшенїа воще; комѢ сини очи; Не прекывающимъ ли вѢ вїнкѢ, и не назирающимъ ли, гдѢ пирове кывають; Не упивайтеса вїномъ. (Пр. Сол. гл. 23. ст. 29., 30. и 31.)

Коме горе (ю, авай)? коме туга? коме судови? коме яди и инати? коме на опако? коме црвене отъ плача очи? Нїе ли онима, кои сѢде прївину и глече, гдѢ се испїаю чаше? Не опїайте се вїномъ.

Ко по много пије, по глави се бије.

* * * * *

Сонъ здравый ѿ чреба умѣренна: воста заутра, и дѢша сѢгъ сѢ нимъ. ТрѢдѢз кѢкнїа и холера и чревоколѣнїе сѢ мѢжемъ ненасытнымъ. (Сір. гл. 31. ст. 22. и 23.)

Здравъ санъ долази отъ умѣрена стомаха; устае ютромъ и душа му е сѢ нїимъ. Несытъ човѣкъ не може да спава, преврѣсе, подригива му се, и грыжа у трбуху мучи га.

Децо! едите и пїите, колико вамъ треба; преко мере нити едите, нити пїите. Не раѢамо се да пїемо (него иїемо да живимо.) веле наши стари. Будите умерена стомаха, па Ѣете и здрави быти, и дуго живити, и яки быти; ерѢ у пїянцу нема ни чоека ни јунака, као год ни у извлици.

* * * * *

Не пресищайса во всакој сладоستي, и не разливайса на (различїе) брашна. Не во мнозѢхъ брашнахъ недѢгъ вѢдѢтъ, и пресищенїе прикложитѢ даже до холеры: пресищенїемъ ко мнози умроша, внимаай же приложитѢ житїе. (Сір. гл. 37. ст. 32. — 34.)

Не претовари стомахъ слакомъ слашѢу, и не грабисе за различна вла. Множина вла навлачи болестъ, и претоваренъ стомахъ води у холеру. Отъ многа едени многи су помрли; а човѣкъ умѣренъ у елу продужуе животъ свой.

Ко више заложено може прождријети, удавиће се.

* * * * *

ВиждѢ, шгради стажанїе твое тернїемъ, сребро твое и злато твое сѢажи: И словесемъ твоимъ сотвори вѢсѢ и мѢрѢ, и устѢмъ сотвори дѢверъ и заборѢ: Внимаай да не какѢ поползнешиса имъ,

Гледай те огради иманѢ твое трнїмъ, сребро твое и злато твое свежи, рѢчма твоима начини вагу и мѢру, на уста твоима направи врата и затворѢ. Пази да не поклизнешѢ

ниже падеши прамѡ ловацемъ. езыкомъ, и да не паднешъ
(Срп. гл. 28. ст. 27.—30.) предъ очима навѣтника твога.

Будите умерени, децо, и у разговору; преко мере не ваља ни
говорити. Особито пазите те говорите само оно што е на своме месту;
еръ кам из руке а ријеч из уста, и што изиђе из уста
то се не поврће у уста, а ко бесѣди шта хоће, мора
слушати шта не ће, и ће нема оградe, по злу иде
баштина.

Пауци.

(басна).

Сложe се едаред пауци и оплету велику мрежу, па ће у слогн
и едини на њој живети. Но да видиш зла! Чим упаде прва мува, до-
трче сви ко пре на њу и ту се љуто око ње покољу. Онда видише,
да тако не може добра бити, те опет свако себи оде и сваки за се
мрежу оплете. Боље је сложна инокоштина него несложна едина.

Мува и челе.

(басна)

Потвори мува на челу, да е њезин мед само гола крађа, што га
с хиљада цветова покупи. А чела одговори: я скуплим сок и од њега
направим мед, али шта правиш ти?

ПОЗДРАВ

„ВЕНЦУ“

дружини србско-приправничке омладине.

Едва и нама освану данак,
Едва нам мину тай при санак,
Немילו досад што нам е крио
Светлости байне сванутак мио.
Едва о очию тама нам прну.
Те раскидосмо ту слику црну.
Па глете, браћо с истока чиста
Како се сунце румени блиста,
Како ужива, како се смеши,
Како нам срца млађана теши,
Како нам светлост злаћану нуди
Да нам просветли срце у груди.
Пружаймо горе мишице тешке,
Пробудмо наше душе витешке,

Не даймо, држмо, ох браћо драга
Да нам не заће сјај тога блага! —
Светлост е извор свию врлина,
Светлост е чедо свию милина,
Она е стаза сваког среће,
Без нѣ се нико узвисит' неће.
А тама дуста, суморна тмина,
Зло е за сваког земаљског сина!
Зато пробудмо успане душе,
Нека се тмине већ са њи сруше;
Па нек се вину, нек се пробуде,
Нека за сјајом своим зажуде,
Што ће их дићи плавој висини;
Ербо е грешно — чапит у тмнини.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Милена браћо, србински роде,
 Синови дични златне слободе
 Будућност скоро нашега века
 У свој нас већем загрљай чека,
 Да нас упути, да нас управи
 Ружичном стазом у живот прави,
 Де нас и срећа и — патња клета
 На своя прса чека и срета. —
 Задатак нашег будућег рада
 И позив свети жића нам млада
 Трудан е мучан, о браћо моя,
 Он ће нам доста патерат зној,
 Али е јоште важан и сјај,
 Найсвети е, узвишен, баян;
 У њему благо, напредак, срећа
 Народу нашем лежи највећа,
 Сад когод за тим брижљиво тежи,
 Кокогод народ на срцу лежи,
 Кои у срећи народа драга
 Собствена своя ужива блага,
 И кои жели Србинству среће
 Да му процвати ко майско цвеће;
 Ништа нек нив светле томе:
 Већ нек се ода позиву својем,
 Па ће му анђео с небеса свети
 Благослов Божји у срце снети. — —
 Како ће с' наше срдашце врело
 У вельој срећи топити цело
 Како ће крвца у образ линути:
 А он од велье радости синут;
 Кад угледамо подмладак чили,
 Србинства дичног тај понос мили,
 Што некад беше под нашом руком,
 Ког усрећисмо, ми нашом муком;
 Да у врлини и срећи цвати
 И да га радост ко сенка прати.
 То ће нам грдна награда бити,
 Найвећма ће нас то усрећити.
 Па ово да би дочеко свако:
 Трудити само ваља се јако,
 А згоде за то ево нам нове
 У збору малом дружине ове.
 Ту ћемо збрати мирисно цвеће,
 Које нам никад увенут не ће;
 Ту ће нам ново сунце да гране,
 Што ће нам златит будуће дане;
 Ту нам е благо, што увек сла.
 Ков ће целог жића да трае.

Сад сеймо само избрано семе,
 А добра плода донеће време;
 Делаймо свесно око врлине
 Да нам сунашце среће не мине,
 А ово двоје, то миле драго
 Донет нам мора вечито благо! —

— — — — —
 Сад велѝ Боже вечне милости
 Молећем твојем сину опрости;
 Што слабе руке подиже своје
 Теби у висе пред лице твоје:
 Што грешним гласом запростит смеде
 Милости твоје безкрајне седе.
 Погледај Боже, с небеса доле.
 На децу твоју што ти се моле:
 Да благословом пресветим твоим
 Милошћу, срећом и благом своим
 Усрећѝш наше то подузеће,
 Да нам процвати ко прамалеће. —
 Још едну речцу искрену, велю
 Још едну живу ватрену желю,
 Још едан одзив душе ми моје,
 Примите, браћо, у срце своје.
 Какву ми желю срдашце крие
 Перо у ставу исписат ниве;
 Какву би срећу желет вам тео
 Језик изрећи не би умео;
 Јер племенита, вельа и чиста,
 На слабой души желя се блиста.
 Али што ми език може изрећи,
 То ћу вам, браћо искрено рећи?
 Да Бог да увек у срећи цвали
 Па никад више не малаксали!
 Да радѝя наша и подузеће
 Благослов Божји с висине стече!
 Да нам Бог свети напредка згради,
 Како ће моћи потомак млади
 На истом месту одважно смело
 Продужит ово преважно дело,
 Што су му претци почетка дали
 И своим трудом ту основали!
 Па још се, браћо молимо Богу:
 Да нам подари злаћану слогу;
 Та „слога само Срба спасава!“
 У њойзи лежи сва наша слава,
 У њой е срећа свакоме Србу;
 Тако нам, браћо, стои на грбу!

О умерености у елу.

(из науке о чуваню здравля.)

Многи родители јако греше, што одма с малена на много ело децу науче. Из те хрѣаве навике изађе ненасит и прождрљивост; ту се силом желудац разшири и разпусти, те постану деца несити ждеравци, кои обично још остану и лени и глупи. Снагу не дае много ело, него ело просто и здраво, па добро сготовљено и добро у желудцу сварено. Сваранѣ извуче и излучи из ела оне најснажније сокове, те овима оснажи тело. Ко дакле ело халаво у себе трпа, и живо гута, па уз то још и желудац преко мере напуни, тај никад неће то ело добро сварити. Има неброј примера, да су изелице не само телом троми и трули и болешљиви, него и умом сви тупи и глупи. Зна и марвинче кад е доста, па престане, чим е глад зајазило; зар човек да буде гори од марвинчета, па да трпа у себе више, него што е довољно за насит. По здрављѣ е сила пробитачније не досићен него пресићен од ела устати. По томе нема жалостније, него видити мало дете, а са буравим и већ као камен тврдим трбуом, да непрестано комадину леба у шака и у зуби држи. Тица, најживљи животиня, па за неколико даца тако клюкана сасвим клоне, омлитави и полак отруне; а код детета, по себи млитавога, кад овако непрестано и леб или колач у зуби има, зар е и очекивати друго шта, него бледило и побудлост и трулеж и шкрофлу. Леба, чега најманѣ деци голо давати треба, баш то се код нас највише дае; није дакле чудо, што су онако сва кржава. Али није само брашно деци шкодљиво кад неумерено било у лебу или у колачу или у тесту вареном ил печеном еду, него е шкодљиво и само воће, кое е другчије ако е зрело најздравије естиво. И воће, чим се неумерено еде, онога часа навуче различне болести, особито ако е још незрело; у часу е ту пролив и срдоболя, и има неброј случајева, де га многи люто одкае и многи главом плати. С мером е само све пробитачно, а без мере е и најневиния ствар шкодљива.

Исто су овако шкодљиви за децу сви зачини: јака киселина, со и лютина од паприке, бибера и друго. Све ово само распалюе и само квари природни кус и природни осећај глади и ситости.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

П. Десп.

То не живи никада
 Са небеса гледа,
 Та што око Божије
 У сунчевим зрацима,
 Сјаја по томе свету,
 Безедост се огледа
 На нам човека казу,
 Штаљ дуче сине,
 И сунце нам весело
 Божанствене тине.

Беседаост.

Исто е овако шкољива и маст. Многи люди држе, да е его тим питавие и снажние, што е масније; а то е варанѣ. Сувинше масно его не само да ние питаво, ни креще, него пош смета сваранѣ, и валя имати яки желудан, кои че га свелати.

Али навевѣма валя дену ударжавати и чувати и опоминвати исто е тако шкољива овај данас све већма мах презим-љичи обичај, малой дечи на место добре чорбе или добра млека кое е за дену набогалоловение его, давати кафу и то пош са свачим мешану и панчовану, што нити е питаво ни зараво. Види се и на зредим човека по бредом и жутом лицу и трукужу, когта е данас све више и више, и познава, когдо онај шкољиви и убогачни обичај узме, сваки дан на пош по више пута кафу пити и нжоме се ранити. Сила е зарави свет био, док се ние за нју знало. И данас су они сила ерстнии, кои за ню и не знаю. Али, нека е его кое му араго, свако и навздравие шкољиво е, чим се без мере трпа, зато е у еју главан закон: ели умерено и еди на време и болѣ не довести него преести.

Ми смо деца весела
 На овоке свету,
 Весела е и чеда
 Кај дечи по свету.
 И типе су веселе
 У зеленом гаю,
 Па у песми и нама
 Знак весела даю.
 А и янѣи малени,
 Никада не туже,
 И бој е весела
 У румене руже.
 Из дружине, Венѣа.

У Гају! . . .

Диван ти е Боже
 Тай лиснати гай,
 Па још кад завлада
 Мирисави май, —
 Ха, онда е прави
 Првобитни рай.

Тамо цвеће шири
 Посвуд мирис свой
 Разлеже се тамо
 Дивни тичиј пој,
 Све у славу Твою
 Силни Боже мой.

Диван ти е Боже
 Тай лиснати гай,
 Па још кад завлада
 Мирисави май,
 Ха, онда е прави
 Првобитни рай.

(Примљено у „Венцу“ 3. Апр. 1866.)

Лепир тамо леће
 Са цвета на цвет,
 Чела вредна неће
 Да устави лет,
 За посо е мрвак
 Сваки заузет.

Гле, како се сјае
 Тамо сунчев зрак
 И кроз густо грањ
 Како гони мрак
 Да осветли доле
 И најманји злак!

П. Десп.

Никола Субић Зринскиј

(из историје).

Никола Субић од старе и славне породице славонских грофова Зриновића бан Славоније, Рватске и Далмације, био е едан од највећих јунака у историји угарској и заслужује, да се причисли највећим јунацима своју времена.

Никола се родио г. 1518. — Кад су Турци први ред на Бечу били г. 1529 био е Никола тек од 11 година, и већ се ту толико отликовао, да му е цар Карла V. поклоніо ед-нога хата и од злата ланац око врата.

Доцније се Никола на сваком сукобу са Турцима врло јуначки отликовао. Год. 1542 побје се царска војска са Турци и бјаше већ да клоне и да се великој турској сили преда; али ту из ненада долети Никола са свои 400 конјаника и са том ша-ком с' леђа на оне силне Турке са највећом жестином уда рвши царску војску охрабри, те турке разбио и побједу одрже.

Исто се тако юначки боріо г. 1543, 1553, 1555, 1556, 1557, 1565, противу Турака и са своіом малом али срчаном войском, у којој окром мало мађара и нѣмаца сами срби и хрвати бяху, браніо е Никола Славонію пуно 12 год. од Турака баш тада, кад ови у највећој снази бяху.

Највећу славу стече Никола у оној безпримѣрној борби на граду Сигету г. 1566. Силный Сулеман, кой цѣлой Европи страх зададе, подчинивши својој власти готово цѣлу Угарску хтѣде покорити и оне предѣле, што јошт нехтѣше нѣгову власт припознати. Год. 1566 крене велику войску, и дође овамо. Напред пошлѣ Мемед пашу Соколовића потурченика Бошњака са 36,000, а он за њим пође са 300,000 войске, да покори Егру и одатле да иде на Беч. Међутим се догоди, те Сулемановог рођака Мемеда, за везира над Босном наређеног и одозго у Боспу идучег, србскій войвода Вук Папратовић у Шиклошу близу Сигета са своіом малом четицом запази, нѣгово 300 коњаника пратнѣ изсѣче и сина Мемедова жива уваћена у Сигет своим друговима доведе. На то разгнѣвлѣн Сулеман заповѣди, да сва сила удари најпре на Сигет. Никола имађаше само 3000 друга у Сигету, и са том шаком люди одважи се бранити Сигет противу оној грдној сили турской. Кад види, да га турци обколѣше, сазове све свое люде и првѣй се закуне, да ће умрѣти, а града турцима не предати. Ту исту заклетву положи и цѣла нѣгова дружба, и тако се започне та страшна и чудновата борба ове шаке юнака са стотинама хиљада турске войске.

Прво имаше турци нову варош освоити, која слабирм зидом опасана бјаше. Разрушивши са своим великим топовима зидово хтѣдоше е на јуриш отети. Али их Никола одбје и изгубивши подоста свои храбри другова а видећи, да нову варош не може одбранити, запали е, и повуче се у стару варош. Ова бјаше опасана јаким зидом и дубоким водом напућним шанцем. Овдѣ се бранише Никола пуно 10 дана противу најжешћих турских нападаја. Али кад види, да се ни ту одржати не може запали и њо, и са своим заоставшим друговима повуче се у град. Овдѣ се јошт жешћа борба одпоче. Турци жестоко бише град из своих великих топова, Али паша јаничарскій ага хтѣде пресѣћи граду воду, да тим примора обсѣднуте, да се предаю. Но 400 одабраних Николини юнака са войводом Радваном Србином и Дандом Хрватом излете из града, посеку на 3000 јаничара, многе турске топове зачепе и осуете турску

наѣру. Сулеман видећи толику храброст шаке обѣднутих и толико небројно паданѣ своих најболѣх юнака разгѣвлѣн заповѣди, да се свакиј дан по 7 пута јуриша на град. Обсађеници бранише се са нечувеном отважности; њих беше све манѣ и маѣ, али сваки умирући остављаше своим друговима аманет, да га освете на турцима. Сулеман стане прѣтити Николи, да ће му погубити заробљѣна сина, ако непреда града, али узалуд; никоја претња ни наговор немога окренути Николу, да погази заклетву. Сулеман обећа 10,000 дуката, ко му Николу жива ил мртва донесе, али у Николиной дружби ненађе се издаице. Горди овај и најбѣшњи Султан видећи да му неиде ништа по вољи и гледећи, где од шаке люди гомилама њгове најболѣ войске срамотно гине, од самога гњѣва разболѣ се и 4-ог Септ. ту умре.

Великиј везир плашећи се још и веће срамоте претан од войске Султанову смрт, и заповѣди одма, да се запали град. Зринѣи повуче се са своим преоставшим друговима у горњи град. Овдѣ се немога дуго одржати, ер небыаше ни хране, ни джебанае, ни топова, притоме му турци силну штету из дољнѣг града чинише. Септ. 7-ог јурише турци и на горњи град и запале га, и тако немогући поста више бранити га. 8-ог Септ. уютру увати ватра и Николин стан. Онда се он у најсвѣтлѣ одѣло обуче, тури 100 дуката у джепове да га непретреса узалуд ко га убиѣ, пак своим скупљѣним друговима рече: „Браћо! пламен нас пече, дим нас гуши, смрт нам стои за вратом, умрѣти се мора. Сетите се ваше заклетве, да ћете пре погинути, него града предати. Ево дође време, да се изпуни заклетва. Болѣ да погинемо као юнаци са мачем у руци, него да нас турчин као плашљиве жене живе спали и сажеже. Ми умиремо за вѣру и слободу, тако ѣ Божія воля, њој се морамо покорити. Ја идем напред.“ Ово рекавши усѣдне коня, и опаливши последњи највећиј картач топ, с' коим до 600 турака обори, у оном диму са своѣ 600 друга, — толико их још преостало быаше, — улѣти у турке, и ту сечудна сѣча започе. Никола буде одма напочетку ове страшне сѣче ударен копљѣм у прса и тешко обранѣн. Али он и неосећајући ране секао ѣ турке а своју дружбу храбрио, послѣ га ударе више пушака и он мртав падне, ту падоше и славне подвойводе њгове Вук Папратовић, Јован Очаревић, Новаковић и више других славних Срба, али и силне турке изсѣкоше. Великиј везир освой Сигет али изгуби

преко 20,000 войске, тим разслабљени турци врате се натраг и непомишљаху више на Егру и на Беч. Смрт Николина спасе земљу и велики део Европе, од турске поплаве. Сами турци почитоваше овог славног сигетског јунака толико, да његово тјело са највећом војничком свечаношћу сами сахранише.

О усевској земљи

(една лекција за неделњошколце).

(Продуженј.)

По свему досад реченом види се да је разумном земљоделцу преко нужно, да познаје земљу и све њивове разлике и њивову вредност.

Ове разлике могу се по нешто голим оком познати. Што је која земља бела или шаренија, то је знак више креча; што је црња особито иза кише, то више црнице; што жућа или црвенија то више гвожђа; што светлуцавија, то више песка; што се по орању већи бус види, при орању већи бус хвата, а мањ распада, и већма сјае, што се на суши види више пукотина и клатова, а по киши се већма лепи за ноге, за кола, за ратила, или се по њој виде барице и локве, то је више иловаче; а што се при орању већма дробни и мрви и рони и бразду засипљу то више песка и креча.

Нешто се може земља познати и овако: што је која сланија, то је више салитре; што опорија то више гвожђа; што горчија то више горчуљ; што люћа, то више луга и шикшова и др. Што већма удара на лончарску земљу, особито кад се дане на њу, то је више иловаче; а што више удара на плесан или друге задаје, особито иза кише, то је више црнице. Што је под прстима оштрија, то је више песка што мекша и маснија, то више црнице; што се осећа мршавија то је више креча; а што је лепљивија и болје се месити даје, то више иловаче. Што је на длану тежа, на сунцу врелија, у ладу ладнија, то је више песка.

Нешто се дају земљу познати и по биљу кое најрадије на њима расте. Гдегод видиш пуно полје шаша, трске, рогоза, шкрипа, катанца, вунке, коморача, мишијкинје, дивизме, титрице, майкине душице, козје браде, ту је песак; а од питомих најболје прија на песку кромпир, проја, раж, елда, коку-

руз, репа. Гдегод видиш пуно полъ: томке, водопис, репува апте, крља, паламиде, польске детелине, чичка, дикице, ту е иловача; а од питомих најболъ прияю на њой сви остали усеви, варива, репац, главата зеља. Где видиш пуно полъ треслике, напрстка, чемерике, турчинка, дивлѣ жалѣе, попонца жуте детелине, куколя, подбела, ту е креч; а од питомих најболъ прия на пѣму детелина, варива, репац, особито чокот и коштычаво воће. Где е много коприве, кукуте, горушице, ту е црница; а од питомих прия на овой све као и дивлѣ све, али особито главата зеља, тикве, лубенице, динѣ, кудеља, дуван. Уопште се држй, што е коя земля, полъ, ледина голия или кржавие буди чим обрастла, то е яловия, а што е већма и гушће ма чим обрастла, то е знак да е боля смеса, зато и берићетния.

Али и све ово показуе землю тек овлаш. Ни по овом се не зна, чега све у којој земљи има, ни колико од свачега; а ратар кои незна, шта све има у својој земљи, својој болти и магази, не зна, ког усевске ране највише има и за ког усеви и расаде, њ не зна, ни како се може ово дознати, то е горй и срамотни, него онај занатлиа и трговац кои незна шта има у својој болти и магази, и не познае еспапе с којма тргуе, ког продае и купуе. Оваке незналице мораю данас сви пропасти.

За ово наближе познаванѣ землѣ има различних начина; ево едан од најлакших, може га сваки покушати, нетреба много вештине, а сила да земљу позна.

Узми од сваке землѣ, коју ћеш да испитуеш, по едну тавицу или лонац; стави узврелу пећ, да се добро осуше; одмери од сваке по 1 фунту, нали на сваку кишнице што више коя примити може, оцеди мало од воде и опет сваку измери, да видиш, колико е коя кадра воде примити, навући. Остави их после на сунцу, док се сасвим осуше, да видиш и то, колико е коя кадра влагу држати. У овом су землѣ тако различне, да ће већ само ово многое очи отворити.

Узми од сваке ове али добро осушене землѣ по 100 лотова; баци сваку башка у повећи лонац, нали бар триред толико кишнице, прокувай добро непрестано мешајући, и остави на мир, да се изталожй. Озго ће изаћи црница, као неко мрко блато: то пажливо одлй, и остави код топле пећи да се осуши и сув прах буде, па онда измери, да видиш колко на 100 лотова има црнице, или %. Што е у лонцу остало валя налити кишницом и измућкати што већма, па оставити на

мир. Како в песак тежак, за неколико часа сав ће се изталожити, док иловача још као мутљак озго по води плива. Овај мутљак ваља пажљиво с песка одлити, песак код пећи осушити и измерити, да се види, колико има % од пѣга. Да дознаш дал' нема у оном мутљагу са иловачом и креча, остави да се изталожи, па осуши га, и онда суши на пѣга неку кап јака сирѣта, и ако стане прштати, знак є да има креча, и онда ваља дотле капљати сирѣта, док прсканѣ нестане. Затим се има опет све у лонац кишнице бацити добро измуѣкати, па на мир ставити, да се иловача исталожи, и ваља и њу осушити и измерити, па што сад буде ускупа не достаяло до 100 лотова, то се одбиа на креч и на друге растопљиве ситнице што су водом избачене. Ако се пп. нашло до 5 л. црнице, до 45 песка, до 45 иловаче, то ће до 5 одпасти на креч и друго, и то ће бити добра земља.

Још ваља песак и црницу пре мереня ситно просејати (на платно) да се види колик є % крупних мрвица, коє нису од користи, ер још нису довољно измрвљне, да их може вода растопити и усев за рану употребити. Што є крупних мрвица више, то є земља лошия. Може у овим крупним мрвама бити најболѣг материяла за рану усева, али є узалуд кад овај материял још ниє спремлѣн, да га може усев посисати, ниє довољно смрвљѣн, ниє растопљив. Он може тек кроз неку годину доцниє бити од користи; али ко семе сеє, он треба за пѣга ране одма, а не после неколико година, пак му є узалуд онај материял, кои ће тек после неколико година за рану ваљати. Има начина, да се и ово дозна, кои су материяли у земљи сасвим зготовлѣни за рану расада и усева: ваља од оних растиня, била и трава, што на тој земљи расте узети, спалити, и вѣнов пенео испитати, па каквих се материяла паће у пепелу, оних има у тој земљи готових и спремлѣних за рану расада и усева. Єсте, да є ово испитиванѣ пепела врло ситан и мучан поса, и треба много алата, а још више знањя и вештине; али су вешти люди све ово испитали, и има у књигама забележено, шта свака трава у свом пепелу има, те нама ништа друго нетреба но само познавати траве и имати ове пописе.

(Продужиће се.)

Издає и уређує Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андриє Вагнера и друга.